

Storilnost dela v industriji bombaža

Tekstilna industrija je v naši državi ena izmed najstarejših industrijskih vej. Glede na tradicijo in izkušnje bi bilo pričakovati, da je storilnost dela v tej veji na zadovoljivi ravni. Leta 1953 pa je znašal neto produkt od vsakega zaposlenega tekstilnega delavca 866.000 din, kar je komaj 96.000 nad povprečjem celotnega našega gospodarstva.

Kar se tiče storilnosti dela je zlasti važna industrija bombaža glede na pomen in obseg, ki ga ima v sklopu tekstilne panoge. Največ proizvajamo in trošimo bombažnih tkanin. Po nekaterih podatkih, ki so jih objavili na prvem kongresu inženirjev in tehnikov tekstilne industrije FLRJ, je v letu 1954 kazala storilnost dela v naših in inozemskih predilnicah takole sliko:

Delovnih dni na 100 kg prediva	Delavcev na 1.000 vreten
FLRJ 42,71	7,20
Evropa 22,81	4,12
ZDA 13,16	2,36

Ne glede na to, da se ti podatki nanašajo na predivo povprečne kvalitete in imajo samo orientacijski značaj, lahko brez kakršnih koli omejitev trdimo, da je storilnost dela v naših predilnicah bombaža prenizka. Ameriški prejec potroši za 1000 kilogramov prediva 13,16 delovnih ur, evropski 22,81, jugoslovanski 42,71, kar je dvakrat več od angleškega in trikrat več od ameriškega prejca.

Na 1000 vreten zaposlujejo ameriške predilnice povprečno 2,36 delavcev, evropske 4,12, jugoslovanske pa celo 7,20 delav-

cev. Nič boljše ni stanje glede storilnosti dela v tkalnicah bombaža. Po podatkih omenjenega kongresa proizvajamo na delovno uro naslednjo količino tkanin:

- v FLRJ (1954) 10,5 m
- na Angleškem (1944) 18,1 m
- v ZDA (1944) 63,0 m

Razlike v storilnosti dela v našo škodo so očitne. V angle-

ških tkalnicah je proizvodnja na delovno uro skoraj dvakrat, v ameriških pa šestkrat večja kakor v jugoslovanskih. Te razlike so v prvi vrsti rezultat različnega ekonomskega razvoja in posebnih delovnih pogojev v tekstilni industriji in se ne morejo zbrisati popolnoma niti z najmodernejšimi sredstvi za proizvodnjo, lahko pa se znatno zmanjšajo.

Zastareli stroji niso edini problem

Najbolj boleče vprašanje naše tekstilne industrije je obnova in rekonstrukcija zastarelega strojnega parka. Okupator je ta park intenzivno izkoriščal in se ni brigal za vzdrževanje, medtem ko smo morali po vojni amortizacijska sredstva dostikrat trošiti za graditev novih tovarn. Sedaj je tudi to vprašanje prišlo na dnevni red in ga bomo postopoma reševali v skladu z našimi možnostmi. Postavlja pa se vprašanje, ali lahko tudi s sedanjimi močmi dosežemo boljše rezultate kakor doslej. Strojni park angleških tkalnic bombaža ima na primer isto starost kakor naš, avtomatičnih stavov imajo pri njih celo nekaj manj, in ven-

dar dosegajo angleški tkalci okrog 90% večjo storilnost dela kakor pa naši.

Kaže, da naših nezdod niso krivi samo zastareli stroji, temveč tudi mi sami, naš odnos do dela, nezadostno razvit smisel za organizacijo dela in za odkrivanje vseh tistih rezerv, ki so neizkoriščene v vsakem kolektivu. Največkrat si prizadevamo, da bi takoj dosegli nekaj velikega, kar pa spet ne moremo ostvariti brez strojev in velikih sredstev. Če pa tega ni, tedaj mencamo na mestu in zamenjamo tisti vsakdanji drobn posej za pospeševanje dela, ki ga ne smemo podcenjevati, ker v množini daje velike rezultate.

NOTRANJE REZERVE

Prvi pogoj tako za boljše kvaliteto kakor za večjo storilnost je ureditev klimatičnih razmer v podjetju (vlaga in temperatura), dalje uvedba ustrezajoče prahu, barvanje zidov z najbolj prijetno barvo itd.). Vsi ti ukrepi po svoje prispevajo k porastu storilnosti dela. Kakšne rezultate bi šele dali tako imenovani preventivni ukrepi, kakor je na primer kontrola

dela strojev, pravočasna popravila itd. Sedaj pa predvsem čakamo, da nastane na stroju kakšna okvara in ga začnemo popravljati šele tedaj, ko je že nastal zastoj v proizvodnji. To nujno povzroča padec proizvodnje in storilnosti dela.

V inozemskih predilnicah po več let proizvajajo 3 do 4 vrste prediva, s čimer dosegajo

dobro kvaliteto in visoko storilnost dela. Pri nas pa nasprotno, vsa tekstilna podjetja proizvajajo vse, čeprav daje družbena lastnina in plansko usmerjevanje gospodarstva mnogo večje možnosti za delitev dela med kolektivni tekstilni industrije. Naše predilnice so lani samo zaradi spremembe kvalitete in tančine prediva izgubile 210.540 kg prediva. K temu moramo dodati še izgubo 455.777 kg preje, ki je nastala kot posledica spremembe predprediva, s čimer so se skupne izgube zaradi spremembe izbire povzpale na 666.317 kg prediva.

To je samo en podatek o tako imenovanih notranjih rezervah za povečanje storilnosti dela. Ni da bi govorili o izostankih z dela, ki povzročajo prav take izgube, kakor sprememba asortimenta, okvare in popravila, dalje o pomanjkanju surovin, itd. Če bi naša uvozna podjetja malo bolj skrbela za to, da b' v okviru naših deviznih možno-

stih zagotovila standardno surovino, ki ustreza potrebam proizvajalcev tekstila, tedaj bi s tem mnogo pripomogli k porastu storilnosti dela v industriji. Tekstilci se neprestano pritožujejo zaradi pogostih sprememb surovin.

Ne gre samo za strojni park, ki je v tekstilni industriji sicer v resnici dotrajal. V nekaterih naših modernih podjetjih ni storilnost dela nič večja kakor v starih. To pomeni, da ni odvisna samo od strojev, temveč v veliki meri od ljudi in njihovega odnosa do dela, od njihove iniciative in poznavanja posla, predvsem pa v organizaciji dela. So torej vsi pogoji, da z istim proizvodnimi sredstvi dosežemo znatno boljše rezultate. Tako povečanje storilnosti dela b' bilo brezdvomno zelo učinkovito, ker bi privedlo do nižje lastne cene in na koncu koncev k izboljšanju standarda potrošnikov.

D. Radunović

NAROČNIKOM »NAŠE SKUPNOSTI«

Ker s prvim januarjem leta 1956 določenemu številu naročnikov poteče naročnina n' naš list, prosimo prizadete naročnike, naj jo najkasneje do konca tega leta obnovijo. To pa zaradi tega, da bi lahko še naprej redno dobivali vse številke »Naše skupnosti«.

Prav tako opozarjamo tiste naročnike, ki so list naročili, a še niso plačali naročnine, naj to takoj store, da bi jim lahko pošiljali naslednje številke.

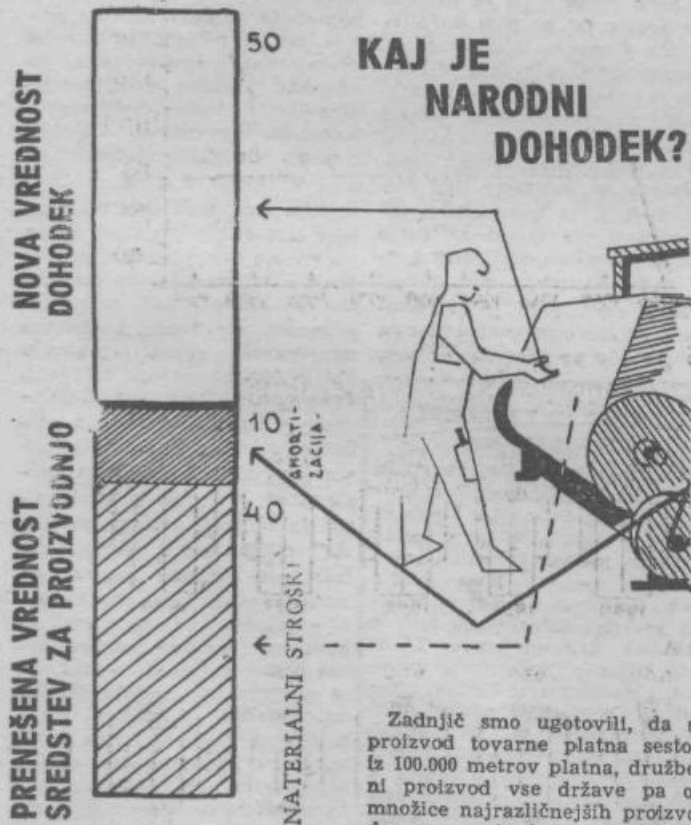
Naročnina za »Našo skupnost« znaša:

za vse leto 250 dinarjev,
za pol leta 125 dinarjev.

Naročnino pošiljajte na naš tekoči račun pri Narodni banki št. 60-KB-5-Z-367 s posebno oznako: za »Našo skupnost«. Če pa želite katero izmed naših, neslovenskih izdaj, pošljite na račun na tekoči račun Narodne banke v Beogradu številka 102-T-349 z oznako: za »Našo zajednicu«. Na zadnji strani položnice označite, katero izdajo želite: srbohrvatsko v cirilici ali latinici ali makedonsko.

Cenjene naročnike obveščamo tudi, da so prva, druga, tretja in četrta številka slovenske izdaje »Naše skupnosti« kljub veliki rezervni nakladi že pošle in zato ne moremo več ustreči željam novih naročnikov, da bi jim poslali vse številke tudi za nazaj.

Uredništvo in uprava »Naše skupnosti«, Beograd, Dečanska ulica št. 35, uredniški odbor in dopisništvo za Slovenijo: Ljubljana, Ul. Toneta Tomšiča 9/II., telefon 21-608, uprava za Slovenijo: Ljubljana, Ul. Toneta Tomšiča 5/II., poštni predal 29, telefon za ljubljanske naročnike 20-463, za zunanje naročnike 21-832.

Zadnjič smo ugotovili, da se proizvod tovarne platna sestoji iz 100.000 metrov platna, družbeni proizvod vse države pa od množice najrazličnejših proizvodov v raznih količinah (vedno mislimo na celoletni proizvod, to je na tisto, kar proizvedemo v enem letu). Ugotovili smo prav tako, da ima vsak proizvod tudi

svojo ceno, vsi skupaj pa da imajo določeno vrednost, ki smo jo imenovali vrednost družbenega proizvoda.

Rekli smo tudi, da k vrednosti družbenega proizvoda, kadar ga računamo za vso državo, ne prištevamo materialnih stroškov, prištevamo pa amortizacijo in novo vrednost. Odkod ta nova vrednost?

Drugače rečeno: tovarna platna je prodala svojih 100.000 metrov platna za 100 milijonov. V to platno je tovarna s svoje strani vložila: prvič električno energijo, barve, gorivo, predivo, kemikalije, z eno besedo, vse materialne stroške (vzemimo, da znašajo ti 40 milijonov din, ker bi tudi v praksi stvarno lahko znašali približno toliko); drugič, amortizacijo strojev, poslopij in drugih osnovnih sredstev (izračunali smo, da znaša amortizacija 10 milijonov). To je vsega 50 milijonov. Sedaj pride vprašanje: kaj je tovarna vložila v ostalih 50 milijonov? Vložila je — delo.

To izrazimo lahko tudi takole: ko je tovarna tkala svoje platno, je »vtkala« vanj, to se pravi, prenesla je vrednost potrošenih surovin in ostalega materiala (materialni stroški) in del vrednosti strojev in drugih osnovnih sredstev (amortizacija). Vse to skupaj znaša 50 milijonov. Drugih 50 milijonov din, ki so v vrednosti platna, pa tovarna ni od nikoder prenesla, nje je ostvarila. Ta nova vrednost, ki

jo je tovarna ostvarila z delom svojega kolektiva, se imenuje nova vrednost ali dohodek (ne pa vrednost predelave, kakor smo jo v začetku začasno imenovali).

Na kratko: preneseni del vrednosti osnovnih sredstev tvori amortizacijo, prenesena vrednost surovin in drugega materiala tvori materialne stroške, živo delo pa, ki ga je kolektiv vložil, prida k novemu proizvodu tudi novo vrednost — dohodek. (Glej sliko).

Narodni dohodek države je pravzaprav vsota dohodkov vseh podjetij in drugih proizvajalcev ter organizacij, ki kakorkoli ustvarjajo vrednost.

Da na kratko ponovimo: skupna vrednost proizvodnje tovarne platna znaša 100 milijonov, od tega je 50 milijonov dohodek. Leta 1953 je znašal dohodek za vso državo 1022 milijard, amortizacija pa 112 milijard. Ker se vrednost družbenega proizvoda države po takem računanju sestoji iz dohodka in amortizacije (to smo razložili v prejšnji številki), je torej družbeni proizvod znašal 1022 milijard in 112 milijard, ali skupaj 1.134 milijard.

Kadar gre za družbeni plan, tedaj je najvažnejše planirati pravilno razdelitev družbenega proizvoda zlasti narodnega dohodka. O tem bomo govorili v prihodnji številki.

M. J.